כ: כיצד פרק שני יבמות

עין משפט נר מצוה

יג א מיי' פ"ו מהל' יבום ופלוה ה' סמג עשין כא טוש"ע אה"ע סימן קעד סעי' ג:
יד ב מיי' שם:
טו ג מיי' שם טוש"ע שם:
טז ד מיי' פ"ג מהל' גירושין הלכה י:
יז ה מיי' שם ופ"ו מהלכות טומאת צרעת הלכה ה ופ"ו מהלכות יבום הלכה י:

תורה אור השלם

1. לא יִבָּא פִצוּעַ דַּכָּא וּכְרוֹת שָׁפָכָה בְּקָהָל יְיָ: דברים כג ב
2. קְדֹשִׁים יִהְיוּ לֵאלֹהֵיהֶם וְלֹא יְחַלְּלוּ שֵׁם אֱלֹהֵיהֶם כִּי אֶת אִשֵּׁי יְיָ לֶחֶם אֱלֹהֵיהֶם הֵם מַקְרִיבִם וְהָיוּ קֹדֶשׁ: ויקרא כא ו
3. כִּי אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי וְלֹא תְטַמְּאוּ אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּכָל הַשֶּׁרֶץ הָרֹמֵשׂ עַל הָאָרֶץ: ויקרא יא מד

הגהות הב"ח

(ה) גמ' א כיצד מתו ולהם נשים ולהם אחיין ועמדו אחין: (כ) שם אלמנה לכה"ג מן האירוסין נמי: (ג) רש"י ד"ה אלא וכי אלמנה לכה"ג מן האירוסין נמי: (ד) תוס' ד"ה ולעשה אלא הכי הכי וכו' אלעזרין כדפריך לקמן בפ' המולק:

הגהות הגר"א

[א] גמ' ויהזקן אי חולין לו מיימין. נ"ב בתוספתא (פפ"כ) גרים חולין ולא מיימין וכ"ה ברי"ף ורא"ש סס"ק (אבל בתוספתא פ"א שהיא היא ממש הגרייתא דכאן איתא לו חולין לו מיימין ועכ"פ. אלא דקת"ל רבינו לגירא דגם זקן ביותר שהם כחו אינו מיימים לכתחלה וכמ"ש הרמב"ם וס"פ):

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] גמ' א"ר אבא וכי וחד אמר פוטרת וכו'. נ"ב מיי' פ"ו מהל' יבום הלכה י"ח וע"ש: ב] רש"י ד"ה תיובתא דרבא ותיובתא דר"ל ונדפס בגליון נ"ח דרב אבי. נ"ב דר"ל לא איתיתה מלקמן בסמוך ועי' יבין שמועה דף פ"ב ע"א:

מוסף רש"י

סריס אדם. כיאיל והיתה לו שעת הכושר (לקמן עמ'). והזקן. נקט ליה בהדי הגר משום דדמי להו דהיתה לו שעת הכושר ויבעלה (שם). ונתנו גט. כלומר לו נתנו לה גט (שם). מה שעשו עשו. וגריכות גט למאמרן, לו אם נתנו גט לאומרן שוב ליבמתן (שם). ויבום בנחלה תלא רחמנא. דכתיב (דברים כה) יקום על שם אחיו המת, ואוקמינן לקמן (כב:) על שם אחיו לנחלה, שיהא המייבם כל נכסי המת ואין אחין מולקין עמו (לעיל יז:). ביאה ראשונה. דייבום מקיימת מצות עשה, ביאה שניה לאי מצות יבום הוא (שנהדרין יט:).

מסורת הש"ס

ג) [תוס' פ"ז] לקמן עט: ע"ש, ב) [ע' תוספות סוטה כו: ד"ה אשמן], ג) [לעיל ח: לקמן מד.], ד) [לקמן פא.], ה) [ב"מ לד:], ו) [ע"ז קלג. מיר מת. נת. מנחות מ., ז) [עי' תוס' לעיל ה. ד"ה ואמרי שבלמו ר' אחא], ח) [דף ט. עה.], ט) [ל"ל אחר ד"ה והזקן], י) נ"ל דרך אחר,

גליון הש"ס

גמ' סריס אדם. ע' סוטה דף כ: ע"א תד"ה אשת סריס: שם נזירה באה ראשונה. ע' לקמן פד ע"א רש"י ד"ה ואם טולה פירקין ל"ש: תוס' ד"ה אם בעלי וכו' ברמיבה לקמן. ע' לקמן דף פד ע"ב תד"ה שיר פוטר דבלה: ד"ה אמו באה שניה ובו' אלא היכא דשרי לה בלא אחיי. עיין לעיל דף ח ע"ב תד"ה מלמד:

תוספות ישנים

ואסור לקיימן לא קאי אחקן: אי הכי כל התורה נמי כתיב יתקדשתם. תמ"ל דקס' אלו מלאות דמתיכת בהאי פרשתא דכתיב והתקדשתם אבל לגבי כל התורה לא חשבינן ליה לעשה: אא"ג פריך הכא אאבל דקא פריך אאת כשהיא אחיי מאביו וגם מאמו לא תתייבם גזרה משום אשת אחיו מאמו ימלות יכום תתקיים אאשת אחיי מאביו בלבד לגבל כה לד אמהיה ולא שיך למגזר משום אשת אחיו מאמו: ב) א"נ יש לפרש דקא בעי אלמודא הכא היכא שיש אח אחד שהיה בעולמו ואח אחר שלא היה בעולמו לא תתייבם אחיו שבעולמו משום גזרה (לא"ה) [ואחח] שלא היה בעולמו ומצות יכום אתקיים היכא שאין כאן אח שלא היה בעולמו:

תוס' חד מקמאי

הגיא אסור מצוה אי אסור קדושה בא עליה או חלץ לה נפטרה צרתה. פצוע דכא וכרות שפכה סרים וזקן או חולצין או מייבמין כיצד מתו ולהן נשים ועמדו אחים ועשו מאמר בנשותיהם נתנו גט או שחלצו כה שעשו עשו אם בעלו קנו ואסור לקיימן משום שנאמר לא יבוא פצוע דכא אלמא מדאורייתא חייבי לאוין רמיין ליבום דאתי עשה ודחי לא תעשה. והא דתני במתני' אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל הולצת ולא מתייבמת מדרבנן דגזרינן ביאה ראשונה אטו ביאה שניה ותניא נמי (הכין אם בעלו קנו בביאה ראשונה ואסור לקיימן בביאה כ"ג באלמנה מן הנשואין אינה פוטרת צרתה כדתנינן אם בעלו קנו: צרת ד' דאין עשה דוחה לא תעשה ועשה אבל ביאה באלמנה מן האירוסין ובכל חייבי לאוין פוטרת צרתה כדתנינן אם בעלו קנו:

מסתברא חייבי לאוין תפסי בהו קדושין חייבי כריתות לא תפסי בהו קדושין מתיב רבא [א]איסור מצוה ואיסור קדושה בא עליה או חלץ לה נפטרה צרתה ואי ס"ד חייבי לאוין מדאורייתא לחליצה רמיא לייבום לא רמיא כי בא עליה אמאי נפטרה צרתה הוא מותיב לה והוא מפרק לה לצדדין קתני בא עליה אאיסור מצוה חלץ לה אאיסור קדושה מתיב רבא [ב]פצוע דכא וכרות שפכה [ג]סרים אדם והזקן [ד] או חולצין או מייבמין כיצד מתו ולהם [ה] אחים ולהם נשים ועמדו אחין ועשו מאמר בנשותיהן ונתנו גט וחלצו מה שעשו עשו ואם בעלו קנו מתו אחים ועמדו הם ועשו מאמר בנשותיהן ונתנו גט או שחלצו מה שעשו עשו ואם בעלו קנו ואסור לקיימן משום שנאמר [ו]לא יבא פצוע דכא ואי סלקא דעתך חייבי לאוין מדאורייתא לחליצה רמיא לייבום לא רמיא אם בעלו אמאי קנו אלא אמר רבא אלמנה [ז] מן האירוסין נמי עשה ולא תעשה הוא דכתיב [ח]קדושים יהיו לאלהיהם ממזרת ונתינה מאי איכא למימר כתיב [ט]והתקדשתם אי הכי כל התורה כולה נמי עשה ולא תעשה הוא דכתיב והתקדשתם אלא אמר רבא גזירה אלמנה מן האירוסין אטו אלמנה מן הנשואין ממזרת ונתינה מאי איכא למימר גזירה במקום מצוה אטו שלא במקום מצוה אלא מעתה אשת אחיו מאביו לא תתייבם גזירה משום אשת אחיו מאמו [י]ייבום בנחלה תלא רחמנא מידע ידיע אשה שאין לה בנים לא תתייבם גזירה משום אשה שיש לה בנים בבנים תלא רחמנא מידע ידיע אשת אחיו שהיה בעולמו לא תתייבם גזרה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו בישיבה תלא רחמנא מידע ידיע כל הנשים לא תתייבמנה גזרה משום אילונית לא שביחא ממזרת ונתינה נמי לא שביחא אלא אמר רבא [יא]גזרה ביאה ראשונה אטו ביאה שניה תניא נמי הכי [יב]אם בעלו קנו בביאה ראשונה ואסור לקיימן בביאה שניה הדר אמר רבא ואיתימא רב אשי לאו מילתא היא דאמרי דאמר [יג]ריש לקיש [יד]כל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה אם אתה יכול לקיים שניהם מוטב ואם לאו [טו]יבא עשה ודחה את לא תעשה הבא נמי אפשר בחליצה דמקיים עשה ולא תעשה מיתיבי ואם בעלו קנו תיובתא: איתמר ביאת כהן גדול באלמנה רבי [יז]יוחנן ור' אלעזר חד אמר אינה פוטרת צרתה וחד אמר [א] פוטרת צרתה באלמנה

לגדדין קתני כא עליה. קאי אאיסור מצוה דהיינו שניות מדברי סופרים דמדאורייתא חזיא ליה וקמיה רמיא לפיכך נפטרה צרתה בביאתה. אבל קאי אאיסור קדושה דרמיא לחליצה הילכך מליצתה פוטרת צרתה: פצוע דכא וכרות שפכה. לקמן מפרש להו בפרק הערל [ב]: סרים אדם. שסירסו אדם ולא מחמת חולי שסתרם מאליו והוי בלתו דבכלל פצוע דכא וכרות שפכה הוא ואסור ליבמה שיבלולית דכתיב לא יבא פצוע דכא: [ג]או מייבמין. לאו לכתחלה קאמר אלא ייבומן יבום שאם בעלו קנו כדקתני ואחיל: והזקן. שפסק מלידה והאי לאו ממייבי לאוין הוא אלא קמ"ל דאע"ג דלאו בר אולודי הוא ביאתו ביאה לקנות יבמתו ויוצאה ממנו בגט: ונתנו גט. כלומר או נתנו גט או חלצו וגט ביבמה מהני למיפסל עליו ועל כל האחין דאי בעי לייבומי חו לא מצי דקס ליה בגוש לא יבוא: ואם בעלו קנו. ויוצאות בגט בלא חליצה: ואסור לקיימן. אסיפא קאי מתו אחין ובעלו הן את יבמתן ואפצוע דכא וכיוצא בו ולאו אזקן: אלא אמר רבא. חייבי לאוין נמי לייבום רמיא הלכך אם בעלו קנו. ודקשיא לך באלמנה אריסה שנפלה לכהן גדול תתייבם ויבא עשה וידחה את ל"ת אלמנה [ד] מן האירוסין נמי כו': גזירה כיאה ראשונה. דמקיים בה עשה ומצי למידמי: אטו כיאה שניה. דלא מצי למידמי דהא איקיים בה עשה: לאו מילתא היא דאמרי. דביאה ראשונה הויא שרי לכתחילה אי לאו משום גזירת ביאה שניה דודאי אפילו ביאה ראשונה אסורה ולא אמרי' תדחה עשה את לא תעשה דהא אפשר להתקיים בחליצה דלא עקירת לא תעשה: אם בעלו קנו. אלמא מדאורייתא רמיא קמיה למידמי לא תעשה: תיובתא. דרבא ותיובתא [ה]דרש לקיש [ו] דאמרי לעיל אם אתה יכול לקיים את שניהם לא עקרינא ליה ללא: באלמנה. יבמתו: פוטרת. אותה ואת צרתה מן החליצה וסני לה בגט:

כי

[ז]גזרה ביאה ראשונה אטו ביאה שניה תניא נמי הכי [ח]אם בעלו קנו בביאה ראשונה ואסור לקיימן בביאה שניה הדר אמר רבא ואיתימא רב אשי לאו מילתא היא דאמרי דאמר [ט]ריש לקיש [י]כל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה אם אתה יכול לקיים שניהם מוטב ואם לאו [יא]יבא עשה ודחה את לא תעשה הבא נמי אפשר בחליצה דמקיים עשה ולא תעשה מיתיבי ואם בעלו קנו תיובתא: איתמר ביאת כהן גדול באלמנה רבי [יב]יוחנן ור' אלעזר חד אמר אינה פוטרת צרתה וחד אמר [א] פוטרת צרתה באלמנה